

СТАНОВИЩЕ

От д-р Иван Димитров Вълчев, доцент по Класическа археология, член на Научно жури, назначено със заповед на г-н Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ № РД 38-404/ 12. 07. 2024 г., по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и археология (Археология – Музеология).

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ е обявен за нужните на катедра Археология на Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Обявата е публикувана в ДВ бр. 55 от 28. 06. 2024 г. Документи за участие в конкурса е подал един кандидат – гл. ас. д-р Илиана Георгиева Борисова-Кацарова, щатен преподавател в катедра Археология. Назначената от г-н Ректора комисия по прием на документите установява, че кандидатът отговаря на изискванията на ЗРАСБ и на Правилниците на Университета и той е допуснат до участие в конкурса. Приложената справка (Приложение 12) показва, че гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова изпълнява минималните национални изисквания, заложиени в чл. 26 от ЗРАСБ.

Илиана Борисова-Кацарова придобива магистърска степен по Археология в Историческия факултет на Софийския университет (1997 г.), след което, през 2003 г., отново в ИФ на СУ, защитава докторат на тема „Археологически музеи и музейни експозиции *in situ* – постижения и перспективи в България“. В периода 2002–2008 г. колегата Борисова-Кацарова работи първо в Софийския държавен архив, а след това и в Централния държавен архив в София, като същевременно е хоноруван асистент в Нов Български университет, Академия за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ и Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 2008 г. до настоящия момент е главен асистент в катедра Археология.

Гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова е титуляр на задължителните лекционни курсове по „Музеология“, четени в специалности „Археология“, „История“ и „Архивистика и документалистика“, както и на избираемите курсове „Археология“ за специалности „История и философия“ и „История и чужд език“, и „Занаятите в Тракия и Мизия през римската епоха“ в специалност „Археология“. Освен това тя води два задължителни и два избираеми курса в магистърската програма по Музеология.

Под научното ръководство на гл. ас. д-р И. Борисова-Кацарова са успешно защитени 13 магистърски тези, посветени на различни проблеми на римската археология и музеологията.

И. Борисова-Кацарова е участник в редица научни проекти, свързани както с провеждането на археологически разкопки, така и със социализирането на вече проучени археологически обекти. Член е на Асоциацията на българските археолози и на Международния съвет на музеите (ICOM).

Предложеният от гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова хабилитационен труд е озаглавен „Западната порта на Сердика. Археологическо проучване и социализация“. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024 г. Монографията е разделена на две части: I. Археологическо проучване. Описание и датировка на разкритите археологически структури; II. Западната порта на Сердика – консервация, реставрация, експониране и социализация. Монографията е в обем 336 страници, от които текстова част (стр. 7–280), приложения (стр. 282–285), библиография (стр. 287–300), списък на образите (стр. 301–307) и резюме на английски език (стр. 308–333).

Монографията на И. Борисова-Кацарова представлява първи опит в родната историография да бъде проследена съдбата на един археологически комплекс от изграждането му през римската епоха, през проучването му през XX и в началото на XXI в., до социализацията му и отварянето му за широката публика преди само няколко години. В първата част на книгата са представени резултатите от археологическите проучвания на западната порта на Сердика с акцент на архитектурните останки: елементи на фортификацията, улична мрежа, канализация и водоснабдяване, гражданска архитектура. Въпросните структури и съоръжения са подробно описани и представени с надлежно изработена графична и фотодокументация. За аргументиране на предложените от автора датировки са привлечени и множество от откритите по време на разкопките артефакти, най-вече монети, но също така и керамични изделия. Последните не са детайлно представени, но всички те са илюстрирани с качествени фотографии, които дават възможност предоставената от автора информация да бъде проверена. Самата западна порта на Сердика е проучвана на два етапа – от 1972 до 1980 г. и отново от 2011 до 2016 г. Д-р Борисова-Кацарова е ръководител на втория етап от проучванията. За съжаление резултатите от първите разкопки, проведени под ръководството на Магдалина Станчева, така и не са

обнародвани. Поради тези причини в разглежданата монография широко са използвани архивни материали, но въпреки това не малко моменти от ранните разкопки остават неясни. Като участник в проучванията на Кабиле, където също голяма част от разкопките от последните петдесет години не са публикувани, мога само да изразя адмирациите си към д-р Борисова-Кацарова за положените усилия и постигнатите резултати в работата както на терен, така и с документация, която не винаги е запазена в пълнота, а и не винаги отговаря на съвременните стандарти.

Последната Пета глава на Първа част представлява опит резултатите от проучванията на западната порта да бъдат поставени в контекста на развитието на Сердика през римската и късноримската епоха. Тук най-ясно проличават задълбочените познания на д-р Борисова-Кацарова за историята и топографията на античния град, а те ѝ позволяват да изкаже хипотези за обхвата на римската и най-вече на късноримската фортификация на Сердика. Предложеното трасе на крепостните стени на т. нар. Сердика II вероятно още дълго време ще остане хипотетично, но формулираният от Борисова-Кацарова вариант адресира проблеми, останали дълго време без отговор, като следите от укрепителни съоръжения по улица Георги Бенковски например.

Втората част на хабилитационния труд представя консервацията, реставрацията, експонирането и социализацията на архитектурните останки. Казусът със западната порта на Сердика е разгледан в широк международен контекст с привличане на различни нормативни документи, засягащи културното наследство и в частност археологическите паметници. Споделеният във Втора глава на тази част практически опит определено би бил от полза при разработването на бъдещи проекти за социализация не само на паметници от Античността и не само в градска среда.

Книгата е авторски труд и в нея не открях признаци на плагиатство.

Освен с хабилитационния труд гл. ас. д-р Борисова-Кацарова участва в конкурса с още 24 публикации (5 студии, 14 статии и 5 съобщения), част от тях в съавторство. Оставяйки настрана статиите, свързани с докторската дисертация на кандидата, както и съобщенията в поредицата Археологически открития и разкопки, приложените материали показват д-р Илиана Борисова-Кацарова като задълбочен изследовател на римското културно наследство на българските земи и като специалист по проблемите на

музеологията, каквато е и насочеността на настоящия конкурс за академичната длъжност доцент.

В заключение на всичко изложено, гласувам убедено „За“ присъждането на гл. ас. д-р Илиана Георгиева Борисова-Кацарова на академичната длъжност „доцент“ по ПН 2.2. История и археология (Археология – Музеология).

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to be 'ИВ' followed by a flourish.

14. 11. 2024 г.

доц. д-р Иван Вълчев